

Spółeczne zamówienia publiczne.

Magdalena Olejarz
Nowy Tomyśl, 17 maja 2018 r.

Społeczne zamówienia publiczne – definicja

Społecznie Odpowiedzialne Zamówienia Publiczne* - zamówienia, które uwzględniają jeden lub kilka następujących aspektów:

- promocja godnej pracy,
 - poszanowanie praw człowieka i prawa pracy,
 - wsparcie społecznego włączenia (w tym osób niepełnosprawnych)
 - ekonomia społeczna i MSP,
 - promocja równych szans oraz zasady „dostępny i przeznaczony dla wszystkich”,
 - włączenie zrównoważonych kryteriów wraz z uwzględnieniem kwestii uczciwego i etycznego handlu
- przy poszanowaniu zasad traktatowych i unijnych dyrektyw w sprawie zamówień publicznych.

* Podręcznik Komisji Europejskiej „Buying Social”

Aspekty społeczne i klauzule społeczne w zamówieniach publicznych

Aspekty społeczne - elementy, które ze względu na realizację szczególnych potrzeb społecznych, mogą być uwzględniane na poszczególnych etapach procesu udzielenia zamówienia publicznego poczynając od możliwości istniejących **przy definiowaniu przedmiotu zamówienia**, możliwości **zastrzeżenia zamówienia** dla określonych podmiotów, poprzez elementy społeczne, jakie mogą być brane pod uwagę przy **określaniu podmiotowych kryteriów kwalifikacji wykonawców**, **definiowaniu pozacenowych kryteriów oceny ofert** czy **badaniu ofert pod względem rażąco niskiej ceny**, aż po uwzględnianie warunków społecznych w **dodatkowych warunkach realizacji zamówienia**.

Klauzule społeczne w znaczeniu najczęściej używanym w Polsce - to instrumenty mające na celu promocję godnej pracy i włączenia społeczno-zawodowego poprzez zamówienia publiczne. Uregulowane w **art. 22 ust. 2, art. 29 ust. 3a oraz ust. 4 jak też w art. 138p ustawy Pzp**.

Regulacje prawne w zakresie społecznych zamówień publicznych

I. Regulacje w zakresie tzw. klauzul społecznych:

- **Zamówienia zastrzeżone** na podstawie art. 22 ust. 2 oraz 2a ustawy Pzp;
- **Zamówienia zastrzeżone na usługi społeczne, zdrowotne i kulturalne** na podstawie art. 138p ustawy Pzp;
- Wymóg zatrudnienia na podstawie umowy o pracę zgodnie z art. 29 ust. 3a ustawy Pzp
- Wymagania związane z realizacją zamówienia **w zakresie uwzględnienia integracji społecznej i zawodowej osób z grup marginalizowanych** na podstawie art. 29 ust. 4 ustawy Pzp

Regulacje prawne w zakresie społecznych zamówień publicznych

II. Pozostałe regulacje pozwalające na włączenie aspektów społecznych:

- **Przesłanki wykluczenia** wykonawców z postępowania o udzielenie zamówienia publicznego o charakterze społecznym;
- Opis przedmiotu zamówienia uwzględniający wymagania w zakresie **dostępności dla osób niepełnosprawnych** lub projektowanie dla wszystkich użytkowników;
- **Oznakowania społeczne** w opisie przedmiotu zamówienia oraz kryteriach oceny ofert;
- **Pozacenowe kryteria oceny ofert** dotyczące aspektów społecznych;
- Elementy społeczne przy **ocenie oferty pod kątem rażąco niskiej ceny.**

Zamówienia zastrzeżone

Zdefiniowane w art. 22 ust. 2 oraz ust. 2a ustawy Pzp

Zamawiający **może zastrzec** w ogłoszeniu o zamówieniu, że o udzielenie zamówienia **mogą ubiegać się wyłącznie** zakłady pracy chronionej oraz inni wykonawcy, których działalność, lub działalność ich wyodrębnionych organizacyjnie jednostek, które będą realizowały zamówienie, obejmuje społeczną i zawodową integrację osób będących członkami grup społecznie marginalizowanych, w szczególności:

- 1) osób niepełnosprawnych,**
- 2) bezrobotnych,**
- 3) osób pozbawionych wolności lub zwalnianych z zakładów karnych,** mających trudności w integracji ze środowiskiem,
- 4) osób z zaburzeniami psychicznymi,**
- 5) osób bezdomnych,**
- 6) osób, które uzyskały w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą,**
- 7) osób do 30. roku życia oraz po ukończeniu 50. roku życia, posiadających status osoby poszukującej pracy, bez zatrudnienia,**
- 8) osób będących członkami mniejszości znajdującej się w niekorzystnej sytuacji, w szczególności będących członkami mniejszości narodowych i etnicznych.**

Zamówienia zastrzeżone

- Zgodnie z ust. 2a ustawy Pzp zamawiający określa minimalny procentowy wskaźnik zatrudnienia osób należących do jednej lub więcej kategorii osób marginalizowanych nie mniejszy niż 30% wszystkich osób zatrudnionych przez zakłady pracy chronionej lub wykonawców albo ich jednostki.
- Zamawiający ma prawo zdecydować, które grupy osób będzie wspierał – wszystkie czy wybrane oraz jakie,
- Decydujące znaczenie ma czy dany podmiot spełnia warunki określone w art. 22 ust.2 oraz 2a ustawy Pzp tj. czy **głównym celem jego działalności jest integracja osób defaworyzowanych** oraz czy poziom zatrudnienia osób defaworyzowanych u tego podmiotu wynosi co najmniej 30%.

Specjalny reżim zamówień zastrzeżonych na wybrane usługi społeczne, zdrowotne oraz kulturalne

Zgodnie z art. 138p ustawy Pzp:

Zamawiający może zastrzec w ogłoszeniu o zamówieniu, że o udzielenie zamówienia na **wybrane usługi zdrowotne, społeczne oraz kulturalne (zakres kodów CPV wskazany w treści art. 138p)** mogą ubiegać się wyłącznie wykonawcy, którzy spełniają **łącznie następujące warunki:**

- 1) celem ich działalności jest **realizacja zadań w zakresie użyteczności publicznej związanej ze świadczeniem tych usług oraz społeczna i zawodowa integracja osób**, o których mowa w art. 22 ust. 2 ustawy Pzp;
- 2) **nie działają w celu osiągnięcia zysku, przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału** między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników;

Specjalny reżim zamówień zastrzeżonych na wybrane usługi społeczne, zdrowotne oraz kulturalne

C.d.

3) struktura zarządzania nimi lub ich struktura własnościowa opiera się na **współzarządzaniu w przypadku spółdzielni, akcjonariacie pracowniczym lub zasadach partycypacji pracowników**, co wykonawca określa w swoim statucie;

4) w ciągu ostatnich 3 lat poprzedzających dzień wszczęcia postępowania o udzielenie zamówienia na usługi społeczne **nie udzielono im zamówienia na podstawie tego przepisu przez tego samego zamawiającego.**

W przypadkach, o których mowa w ust. 1, **umowa w sprawie zamówienia publicznego nie może zostać zawarta na okres dłuższy niż 3 lata.**

Specjalny reżim zamówień zastrzeżonych na wybrane usługi społeczne, zdrowotne oraz kulturalne

1. Cel działalności - realizacja zadań w zakresie użyteczności publicznej związanej ze świadczeniem tych usług oraz społeczna i zawodowa integracja osób, o których mowa w art. 22 ust. 2 ustawy Pzp;
2. Niedziałanie w celu osiągnięcia zysku, przeznaczanie całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczanie zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników;
3. Struktura zarządzania lub struktura własnościowa opierająca się na współzarządzaniu w przypadku spółdzielni, akcjonariacie pracowniczym lub zasadach partycypacji pracowników,

Może być potwierdzone w statucie (spółdzielnia, stowarzyszenie, ZAZ), umowie spółki, sporządzonej w formie aktu notarialnego, która w szczególności określa cele, strukturę, liczbę i wysokość udziałów oraz zasady podziału zysków (spółki non-profit) lub innym dokumencie poświadczającym spełnianie warunków, wymaganych po wyborze oferty najwyższej ocenionej.

Aspekty społeczne w opisie przedmiotu zamówienia

Art. 29 ust. 4 ustawy Pzp

Zamawiający ma do wyboru szeroki katalog dodatkowych wymagań odnoszących się do realizacji zamówienia w zakresie tzw. **aspektów społecznych takich jak na przykład:**

- promocja godnej pracy poprzez np. wymagania minimalnego wynagrodzenia za pracę,
- poszanowanie praw człowieka i prawa pracy np. poprzez wskazanie na wymagania w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy, zakazu pracy dzieci,
- wsparcie społecznego włączenia np. poprzez wymóg ustanowienia szkoleń związanych z przedmiotem zamówienia dla osób realizujących zamówienie publiczne,
- promocja równych szans np. poprzez promocję elastycznego czasu pracy.

Aspekty społeczne w opisie przedmiotu zamówienia – klauzula prozatrudnieniowa

Art. 29 ust. 4 ustawy Pzp

Ustawodawca podkreślił tzw. **wymagania prozatrudnieniowe**:

„Zamawiający może określić w opisie przedmiotu zamówienia wymagania związane z realizacją zamówienia (...) w szczególności dotyczące zatrudnienia:

- 1) bezrobotnych,*
- 2) młodocianych w celu przygotowania zawodowego,*
- 3) osób niepełnosprawnych,*
- 4) innych osób niż określone w pkt 1, 2 lub 3, o których mowa w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym lub we właściwych przepisach państw członkowskich Unii Europejskiej lub Europejskiego Obszaru Gospodarczego.”*

Wymóg zatrudnienia na podstawie umowy o pracę – art. 29 ust. 3a ustawy Pzp

Art. 29 ust. 3a ustawy

Zamawiający określa w opisie przedmiotu zamówienia na usługi lub roboty budowlane wymagania zatrudnienia przez wykonawcę lub podwykonawcę na podstawie umowy o pracę osób wykonujących wskazane przez zamawiającego czynności w zakresie realizacji zamówienia, jeżeli wykonanie tych czynności polega na wykonywaniu pracy w sposób określony w art. 22 § 1 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 2014 r. poz. 1502, z późn. zm.)

Aspekty społeczne w pozacenowych kryteriach oceny ofert

Art. 91 ust. 2 ustawy Pzp

*Kryteriami oceny ofert są cena lub koszt albo cena lub koszt i **inne kryteria odnoszące się do przedmiotu zamówienia**, w szczególności:*

(...)

***aspekty społeczne**, w tym:*

***integracja zawodowa i społeczna osób, o których mowa w art. 22 ust. 2** – istotne jest ograniczenie do osób zaangażowanych w realizację zamówienia.*

Przykładowe kryteria:

Dodatkowo punktowane będzie **zaangażowanie 1 osoby niepełnosprawnej do realizacji zamówienia** – 20 pkt (można podać procent/liczbę roboczogodzin, jeżeli znana jest ich ogólna ilość).

Dodatkowe punkty zostaną przyznane **za zatrudnienie do realizacji zamówienia osób wskazanych w art. 22 ust. 2 ustawy Pzp**: 0 osób – 0 pkt, 1-2 osoby – 10pkt, 3-4 osoby – 20 pkt.

Dodatkowe punkty zostaną przyznane za **zatrudnienie do realizacji zamówienia osób bezrobotnych powyżej minimum wymaganego w opisie przedmiotu zamówienia** (1 osoba): 2 osoby – 5 pkt, 3 osoby – 10 pkt, 4 osoby – 15 pkt.

Pozostałe instrumenty współpracy JST z PES w ramach udzielania zamówień publicznych

- Zastosowanie **art. 15a ustawy o spółdzielniach socjalnych** w przypadku zamówień o wartości nieprzekraczającej 30 tys. euro.
- **Bezpośrednie zlecenie organizacjom pozarządowym lub spółdzielniom socjalnym w przypadku zamówień poniżej wartości progów unijnych, których przedmiotem są usługi lub roboty budowlane realizujące przedsięwzięcia rewitalizacyjne** zawarte w gminnym programie rewitalizacji oraz wykonywane na obszarze Specjalnej Strefy Rewitalizacji będące przedmiotem działalności statutowej tych podmiotów - na podstawie art. 4d ust. 1 pkt 5 ustawy Pzp
- Udzielanie zamówień w trybie zamówienia z wolnej ręki osobom prawnym (m.in. spółdzielniom socjalnym osób prawnych) po spełnieniu warunków określonych w art. 67 ust. 1 pkt. 12 lub 14 ustawy Pzp.

Dlaczego warto stosować społeczne zamówienia publiczne?

- Wyraźne podstawy prawne dla ich stosowania – zarówno w prawie krajowym jak i unijnym
- Społecznie odpowiedzialne zamówienia publiczne są elementem polityki państwa:
 - Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju
 - Zalecenia RM w sprawie uwzględniania klauzul społecznych/aspektów społecznych w zamówieniach publicznych udzielanych przez jednostki administracji rządowej
 - Krajowy Plan Działań na Rzecz Zrównoważonych Zamówień Publicznych
 - Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej
 - Wytyczne dotyczące wydatkowania środków unijnych (kwalifikowalność oraz CT9)
- **Obowiązek efektywnego wydatkowania środków publicznych: realizacja dodatkowych celów**
- **Budowanie wizerunku organu społecznie odpowiedzialnego udzielającego zamówienia z zastosowaniem klauzul społecznych**
- **Możliwość wspierania sektora ekonomii społecznej**
- Możliwość tworzenia nowych miejsc pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym lub podtrzymanie istniejących miejsc pracy

Jak efektywnie stosować społeczne zamówienia publiczne?

Warto podkreślić:

- **świadomość celów**, jakie chcemy osiągnąć
- **kompleksowe podejście samorządu** do problemów społecznych poprzez odpowiednie inicjatywy, których zamówienia mogą być istotnym elementem
- **rzetelną analizę potrzeb i możliwości**, w tym sytuacji osób, które potrzebują wsparcia oraz sytuacji na rynku wykonawców
- **dobór właściwych instrumentów** do przedmiotu zamówienia
- **zapewnienie sobie narzędzi do skutecznego egzekwowania** od wykonawców wywiązywania się z obowiązków nałożonych na nich przez zamawiającego (zapisy w umowie, uprawnienia kontrolne, sankcje)

Gdzie warto szukać informacji

- strona internetowa Urzędu Zamówień Publicznych – zakładka „Społeczne zamówienia” <https://www.uzp.gov.pl/baza-wiedzy/zrownowazone-zamowienia-publiczne/spoleczne-zamowienia> :
 - opinie prawne Urzędu, dobre praktyki, wzorcowe klauzule, orzecznictwo KIO i ETS, publikacje
- szkolenia i konferencje organizowane przez UZP
- Podręcznik UZP „**Zrównoważone zamówienia publiczne. Aspekty społeczne i środowiskowe w procedurze udzielania zamówienia w świetle nowelizacji ustawy Prawo zamówień publicznych**”.
- Portal internetowy Ekonomia Społeczna:
<http://www.ekonomiaspoleczna.pl/>
- Strony internetowe ROPS-ów (katalogi podmiotów ekonomii społecznej)

Dziękuję za uwagę.

